

ASA® FINANCE

01 NEWSLETTER **FEBRUAR** 2010

Cijenjene kolege i partneri,

ASA Finance prepoznao je važnost blagovremenog informisanja uposlenika finansijske divizije, ASA i Prevent grupacija te šire javnosti o relevantnim događajima vezanim za našu diviziju kao i za globalna dešavanja na finansijskim tržištima koja utječu na naše svakodnevno poslovanje.

Ideja kreiranja ASA Newslettera vođena je vizijom stvaranja jednog magazina edukativno-stručnog karaktera koji će biti izvor informacija iz različitih finansijskih oblasti.

Naša želja je da Vas u mjesečnom izdanju obavještavamo o najznačajnijim događajima u finansijskoj diviziji. Nastojat ćemo u svakom mjesečnom izdanju pripremiti članke edukativnog karaktera koji će nam pomoći da bolje razumijemo situaciju u našoj diviziji kao i globalna finansijska tržišta i okruženje u kojem se nalazimo.

Najvažnije od svega, želimo probuditi interes kod Vas i podstaći Vas da i Vi aktivno učestvujete u poboljšanju mjesečnog izdanja ASA Finance Newsletter-a. ASA Finance Newsletter zamišljen je kao forma interaktivne komunikacije i bit ćemo sretni ukoliko možemo odgovoriti na pitanja naših čitalaca i uvažavat ćemo Vaše sugestije.

Želimo Vam ugodno čitanje prvog broja i svih narednih.

S poštovanjem,

*Emir Somun
direktor, ASA Finance*

ASA, finansijska divizija: Interview sa direktorom finansijske divizije Emirom Ahmetagićem.

Pripremio: Vedran Peršić

U okviru ASA grupacije, posluje i njena finansijska divizija koja je fokus svojih poslovnih aktivnosti stavlja na finansijsko investicijsko savjetovanje. Svoj sistem poslovanja finansijska divizija usmjerila je ka razvoju efikasnog finansijskog sistema koji će biti u mogućnosti pružiti stabilnu podlogu svojim klijentima, ali i cjelokupnom bh. društvu.

„Finansijska divizija je najmlađa divizija u okviru ASA i Prevent grupacija. Iako najmlađa, u skorijoj budućnosti od nje se očekuje da bude nosilac razvoja kompletne Grupacije. Iako je ovo bila veoma teška godina, zadovoljni smo rezultatima poslovanja u 2009. godini, jer smo postigli napredak u gotovo svim segmentima našeg djelovanja“, kaže Emir Ahmetagić, direktor finansijske divizije.

Društvo za upravljanje fondovima „Blago“, Investicijski Fond „prevent INVEST“, ASA Brokers, ASA Finance, ASA Abanka Leasing, ASA OSIGURANJE i Establish postali su, za kratko vrijeme, prepoznatljivi na bh. tržištu, a to su potvrdili i dobri rezultati iz prethodne godine. Ova divizija je već započela određene aktivnosti s ciljem proširenja svojih finansijskih usluga.

„U našim strateškim opredjeljenjima želimo biti karika koja će povezati bh. privredu sa svjetskim i evropskim partnerima. BH. privrednicima želimo otvoriti koridor prema EU, a našim uslugama i informacijama želimo im pomoći da pronađu odgovore na sve izazove koji stoje na evropskom putu Bosne i Hercegovine“, ističe Ahmetagić.

Zahvaljujući uspješnom poslovanju u 2009. godini finansijska divizija ASA grupacije vjeruje da će i u ovoj godini klijenti prepoznati kvalitet njenih usluga.

„Pred nama je neizvjesna i vrlo teška godina, ali ćemo nastojati da je iskoristimo u cilju poboljšanja naših postojećih usluga na tržištu, posebno da na novčanom tržištu ponudimo nove usluge. Pred nama je godina za koju sam siguran da će biti godina u kojoj ćemo istinski potvrditi i dokazati naše vrijednosti“, naglašava Ahmetagić.

Razumijevajući da u BiH postoje dobre poslovne ideje i projekti čija je realizacija često otežana preprekama finansijske prirode te da nosioci ideja često nemaju dovoljno informacija i iskustva da odgovore veoma zahtjevnim procedurama tendera evropskih i svjetskih fondova koji im stoje na raspolaganju, finansijska divizija ASA grupacije se pozicionirala kao servis privredi Bosne i Hercegovine koji sa stručnim timom može odgovoriti svim ovim izazovima.

Finansijska divizija okuplja stručne i energične ljude, koji iskustva stečena na evropskim i svjetskim tržištima prenose na bh. okruženje i svojim klijentima pružaju usluge savjetovanja i nude konkretna rješenja potrebna za ostvarenje postavljenih ciljeva.

ASA Finance budući član alijanse M&A International

Pripremio: Emir Somun

Godišnja konferencija najveće svjetske mreže savjetnika za preuzimanje i spajanje kompanija, M&A International (www.mergers.net) održala se od 07. do 09. novembra 2009. godine u Miami-u na Floridi. Na konferenciji su učestvovali i predstavnici ASA Finance-a gdje su imali priliku prezentirati oficijelnu kandidaturu za pristup ovoj mreži.

M&A International sačinjavaju pojedine firme koje se bave savjetovanjem pri kupovini (akviziciji) odnosno spajanju kompanija, procjeni kompanija, prikupljanjem sredstava za kompanije (fund raising) te investicionim savjetovanjem. Broji preko 600 visoko kvalifikovanih specijalista sa dugogodišnjim iskustvom u investicijskom bankarstvu koji su zaposleni u 45 kompanija u 42 zemlje svijeta. Sve članice M&A International odlikuju se visokim standardima prilikom pružanja usluge, jasno definiranom poslovnom etikom i željom za uspjehom.

Tokom 2008. godini, mreža M&A International posredovala je u 258 transakcija ukupne vrijednosti u iznosu od 16,8 milijardi dolara i trenutno ima 458 mandata što znači da učestvuje u procesu prodaje/kupovine 458 kompanija.

Kako bi se uvjerili da ASA Finance ispunjava visoke kriterije M&A International alijanse, gospodin Hans Bethge, potpredsjednik M&A International alijanse za Evropu bio je u dvodnevnoj posjeti našem timu u Sarajevu. Tokom posjete, imali smo priliku da istaknemo uspjehe naše finansijske divizije i prezentiramo naše eksperte kao i naše do sada stečeno znanje na internacionalnim projektima. ASA Finance, zajedno sa ASA Brokers, imao je više mandata o savjetovanju kompanije Prevent DEV pri kupovini odnosno procjeni potencijalnih ciljanih kompanija za preuzimanje.

Nakon uspješno završenog detaljnog pregleda i pozitivnih ocjena naših kadrova, gospodin Hans Bethge podržao je kandidaturu ASA Finance za pridruženje alijansi M&A International. Prezentacija ASA Finance-a na konferenciji u Miami-u izazvala je veliki interes, a potvrda tome bio je i službeni poziv za učešće na konferenciji u Stockholmu na kojoj bi ASA Finance oficijelno trebao postati punopravni član ove alijanse početkom aprila ove godine.

Šta za ASA Finance znači članstvo u M&A International?

Pripremio: Emir Somun

Članstvo u M&A International potvrda je kvalitete usluga naše finansijske divizije kao i dodatno priznanje našim stručnjacima. Svi članovi alijanse koji imaju mandat za kupovinu / prodaju kompanija na prostoru BiH svoje projekte će usmjeriti na ASA Finance kao lokalnog partnera što predstavlja veliki potencijal za dodatni razvoj naše divizije. Kao ekskluzivni član mreže u BiH sa tendencijom širenja mreže na susjedne zemlje, ASA Finance putem alijanse M&A International za sve domaće kompanije predstavlja direktni prozor u svijet kako u domenu potencijalnih akvizicija tako i u segmentu prikupljanja novčanih sredstava iz alternativnih izvora.

U narednom broju Vas očekuje detaljna prezentacija standardnih procedura M&A aktivnosti kao i njihove historije.

Pokretači novih ideja

Pripremio: Sergio Ermacora

Finansijska divizija ASA grupacije proširila je finansijsko-poslovne usluge prema investitorima. Dioničko društvo za ekonomski, finansijski i pravni konsalting "ASA Finance" d.d. Sarajevo okončalo je upis obveznica javne ponude u iznosu od 1.810.000,00 KM, a glavni ulagači su osiguravajuće kuće, banke i investicioni fondovi.

Korporativne obveznice su dužnički vrijednosni papiri koji se izdaju s ciljem prikupljanja potrebnih novčanih sredstava na period od 3 do 5 godina. Njihova prednost ogleda se u tome što stvaraju manje troškove za kompanije od komercijalnih kredita, a nose veću kamatnu stopu od državnih i municipalnih, ali i veći rizik povrata uloženi sredstava ovisno o kreditnom rejtingu emitenta.

"Odlučili smo se na ovaj korak kako bi osigurali alternativni izvor finansiranja, ali i ponudili novi materijal na bh. tržištu", ističe direktor firme ASA Finance Emir Somun. **"Biti korak ispred ostalih naš je moto kao i moto cjelokupne Grupacije tako da smo na ovaj način željeli biti pokretači novih ideja".**

Korporativne obveznice ASA Finance potpuno su prenosivi vrijednosni papiri te se mogu preprodavati na sekundarnom tržištu, kao što je Sarajevska berza. Obveznice su povoljnije od štednje u komercijalnim

bankama i sigurniji vrijednosni papiri od dionica jer obećavaju dobit.

"Emitovano je 30.000 obveznica i uspješnost je bila preko 60%", rekao je Sergio Ermacora, direktor firme ASA Brokers koja je počela učestvovati u prometu SASE u septembru 2008. godine i koja se nalazi među top 5 brokerskih kuća u FBiH. **"Ovo je novost na tržištu vrijednosnih papira i očekujemo ozbiljno trgovanje sa obveznicama u narednom periodu".**

Mreža članica finansijske divizije ASA grupacije svoj sistem poslovanja usmjerila je ka razvoju efikasnog finansijskog sistema koji će biti u stanju pružiti stabilnu podlogu svim svojim klijentima.

Finansijska divizija pruža usluge iz oblasti savjetovanja prilikom preuzimanja i prodaje kompanija, finansijskog prestrukturiranja, integralnog informacionog sistema, upravljanja ljudskim resursima, izrade biznis planova i studija izvodljivosti, pravnog i poreskog savjetovanja, modela finansijske konstrukcije projekata te njihove realizacije iz raspoloživih fondova Evropske unije, Svjetske banke, institucionalnih investitora, kredita komercijalnih banaka ali i drugih izvora koja preduzećima stoje na raspolaganju posebno emisijom obveznica i drugih vrijednosnih papira.

ASA Brokers: Milionski ugovori za agenta emisije!

Pripremio: Sergio Ermacora

Tokom decembra kompanija ASA Brokers sudjelovala je kao agent emisije u izradi dokumentacije za dvije emisije u iznosu od gotovo 4 miliona KM:

- izdanje obveznica ASA Finance d.d. Sarajevo u ukupnom iznosu emisije od 3 miliona KM, od čega je upisano 1.8 miliona KM
- primarne emisije dionica Fad Jelah d.d. Tešanj u iznosu nešto većem od 2 miliona KM

Posao agenta emisije podrazumijeva sljedeće poslove:

- podnošenje zahtjeva za odobrenje emisije nadležnim institucijama tržišta kapitala
- izrada i objavljivanje prospekta te javnog poziva za upis i uplatu vrijednosnih papira
- uvrštavanje vrijednosnih papira na berzu
- koordiniranje sa bankom depozitarom oko upisa i uplate vrijednosnih papira
- upis uspjele emisije u registar emitenata kod Komisije za vrijednosne papire FBiH

Zadovoljstvo nam je istaknuti naš pozitivan utjecaj na razvoj tržišta kapitala FBiH imajući u vidu da je obavljanje poslova agenta emisije nova vrsta usluge na našem tržištu. Nakon obavljenih navedenih poslova, naše društvo je postalo jedini agent za dvije emisije vrijednosnih papira.

Analize ASA Brokersa na Bloombergu

Pripremio: Damir Selesković

Snažnu podršku finansijskoj diviziji, pored ASA Finance-a i investicionih fondova svakako pruža i ASA Brokers, članica koja je osnovana sredinom 2008. godine. Za razliku od drugih brokerskih kuća, fokus svojih aktivnosti stavlja na upravljanje portfeljem i agent emisijama (dionica, obveznica, komercijalnih zapisa i drugih vrijednosnih papira). „Našem uspješnom poslovanju svakodnevno doprinosi izuzetno kvalificirano osoblje. Našu stručnost potvrđuju i naši zaposlenici od kojih pet uposlenika ima položen ispit za brokera-dilera, a četiri uposlenika su položila ispit za investicijske savjetnike. Dva uposlenika imaju titulu magistra nauka. Rezultat ovoga je činjenica da je naša brokerska kuća jedina brokerska kuća sa Sarajevske berze koja svoje analize objavljuje na Bloombergu, najvećem pružaocu informacija investitorima u svijetu kao što su Wells Fargo, Fortis, Citigroup Global Markets, Merrill Lynch i Barclays Capital, a interesovanje su iskazali i značajni slovenački i austrijski investitori.

Objavljivanjem analiza na Bloombergu, svjetskim kompanijama koje žele investirati u BiH otvorene su mogućnosti da dobiju sve potrebne informacije o domaćim kompanijama.

Upravljanje portfeljem

Pripremio: Damir Selesković

Jedna od usluga koju ASA Brokers nudi svojim klijentima jeste upravljanje portfeljem vrijednosnih papira. Ugovorom o upravljanju portfeljom vrijednosnih papira, portfolio menadžer se obavezuje da će u svoje ime, a za račun klijenta novčana sredstva ulagati u vrijednosne papire, odnosno da će primiti na upravljanje vrijednosne papire klijenta. Suprotno, klijent se obavezuje da za ove usluge plati dogovorenu proviziju.

Portfelj je skup imovine nekog portfolio menadžera, u ovom slučaju vrijednosnih papira. Vrijednosni papiri su finansijski instrumenti kojima se trguje na finansijskim tržištima, tržištu novca i tržištu kapitala. Jednom kad je portfelj kreiran, on se obnavlja i rebalansira trgovanjem postojećih vrijednosnih papira i korištenjem tako zarađenih sredstava za kupovinu novih vrijednosnih papira, ulaganjem dodatnih sredstava u povećanje veličine portfelja ili prodavanjem vrijednosnih papira u cilju smanjenja portfelja.

Investicijski fondovi – vodeća sila tržišta kapitala u BiH

Pripremio: Peđa Sarajlić

Gotovo dvije godine nakon što je prvi val krize hipotekarnog poslovanja u SAD-u pogodio finansijska tržišta, posljedice tog udara i danas se mogu osjetiti u svim dijelovima svijeta. Globalna likvidnost, ne uključujući likvidnost koju obezbjeđuju centralne banke, znatno je umanjena dok su se premije za rizik znatno povećale pa čak i za najbolje dužnike. Iako je većina vodećih svjetskih stručnjaka donedavno smatrala da kriza neće imati tako značajan učinak na zemlje regije Sjeveroistočne Evrope u kojoj se nalazi i BiH, ispostavilo se da su negativna očekivanja ipak bila utemeljena. Štaviše, negativne procjene poslovanja na tržištima kapitala u zemljama ove regije predviđaju se i do kraja 2010. godine.

Finansijska tržišta i u takvim uslovima zahtijevaju jasne i određene politike koje su u skladu sa svim propisima u jednoj ekonomiji kao odgovor na krizu, a koje moraju biti u skladu sa dugoročnim ekonomskim ciljevima. Analogno, da bi svi pozitivni utjecaji imali efekat na ekonomiju potrebno je uspostaviti funkcionalna finansijska tržišta sa efektivnim institucijama i instrumentima.

Učesnicima na tržištu kapitala trebalo bi omogućiti dostupnost i korištenje drugih oblika finansiranja. Dio svog duga kao i razvojne projekte država može finansirati izdavanjem dužničkih vrijednosnih papira – što je u zadnje vrijeme i počela – na svim nivoima vlasti upravljanja. Shodno tome, desit će se i razvoj sekundarnog tržišta kapitala na kojem će se trgovati.

Kada bude stvoren okvir te osigurani uslovi za razvoj tržišta kapitala u BiH kao i njegovih instrumenata značajnu ulogu odigrat će fondovi, neovisno o kojem je tipu fonda riječ.

Nova zakonska regulativa omogućila je drugačiji način vrednovanja portfolija fondova tako da poslovanje fondova mora doživjeti reformu. Ovo će podrazumijevati način kontinuiranog praćenja investicija i uzimanja aktivne uloge u vlastitim investicijama putem identifikovanja i upravljanja rizicima poslovanja i investiranja.

Ulaganje u investicione fondove

Pripremila: Azra Osmanbegović

Investicioni fondovi su institucionalni investitori koji prikupljaju sredstva od svojih ulagača emitujući im dionice zauzvrat (zatvoreni investicioni fondovi) ili investicione kupone/udjele (otvoreni investicioni fondovi). Investicione fondove osnivaju i upravljaju Društva za upravljanje fondovima.

Prikupljena sredstva investicioni fondovi plasiraju u različite oblike imovine stvarajući diverzifikovan portfolio. Osnovni razlog ulaganja u investicione fondove je taj da se putem investicionih fondova može ostvariti veća dobit u odnosu na tradicionalne oblike investiranja sredstava u banke i štedionice. Investicioni fondovi pružaju brojne prednosti pojedinačnom

investitoru: diverzifikaciju rizika ulaganjem u veći broj vrijednosnih papira, profesionalno upravljanje portfoliom, mogućnost ostvarivanja nižih troškova u trgovanju vrijednosnim papirima i drugim finansijskim oblicima zbog velikog obima transakcija, te sigurnost i transparentnost ulaganja zbog odgovarajućih strogih zakonskih propisa i mehanizama nadzora poslovanja investicionih fondova kreiranih radi zaštite ulagača.

Postoji više vrsta investicionih fondova, a razlikuju se prema organizaciji, investicionim ciljevima, klasama vrijednosnih papira u koje ulažu i sl. Investicioni fondovi dijele se na: zatvorene i otvorene.

Otvoreni investicioni fond/OIF je zajednička imovina fizičkih i pravnih lica koja su svoja sredstva uložila u fond putem kupovine udjela fonda. Cjelokupna imovina podijeljena je na jednake udjele. Svaki udjel je proporcionalan dio u ukupnoj imovini otvorenog investicijskog fonda. Vrijednost udjela se mijenja zavisno o promjeni kursa vrijednosnih papira koji su u portfoliju otvorenog investicijskog fonda. Kupovna i prodajna cijena udjela OIF-a uvijek je jednaka neto vrijednosti imovine fonda po udjelu. Broj udjela svakodnevno se mijenja na osnovu ponude i potražnje ulagača. Ulaganjem u fond povećava se broj udjela i veličina fonda, a isplata iz fonda smanjuje se broj udjela i veličina fonda.

Zatvoreni investicioni fondovi /ZIF-ovi su organizovani kao dionička društva koja sredstva prikupljaju emisijom dionica prilikom osnivanja, a trgovina dionicama fonda obavlja se na berzi ili drugom organizovanom tržištu. To znači da zatvoreni fond ima fiksni broj dionica i teoretski maksimalno onoliko vlasnika koliko i dionica, za razliku od otvorenih fondova koji mogu imati neograničen broj investitora zbog varijabilnosti kapitala, odnosno broja udjela u fondu. Dionicama fonda trguje se po tržišnoj cijeni, koja se formira u zavisnosti od ponude i potražnje za dionicom. Kurs dionica zatvorenih fondova, u pravilu odstupa od njihove stvarne vrijednosti – neto vrijednosti imovine po dionici, što znači da se dionicama fondova trguje uz diskont ili premiju od neto vrijednosti imovine.

S aspekta ulagača atraktivnost ZIF-ova ogleda se u diskontu u odnosu na neto imovinu, kao i u nekim budućim očekivanjima od prinosa fonda koje fond ostvaruje kroz aktivnosti upravljanja portfoliom. Zatvoreni investicioni fondovi ulažu u dugoročnije projekte i obično su profitabilniji od otvorenih. Međutim, likvidnost donica im je limitirana, s obzirom da ne postoji garancija unovčavanja dionica kao što je to slučaj sa udjelima kod otvorenih fondova. Dionice ZIF-a mogu se prodati na berzi po aktuelnoj tržišnoj cijeni te ukoliko ima potražnje.

Osnovna prednost ZIF-ova je ta što kod takvih fondova portfolio menadžeri ne moraju voditi brigu o dnevnoj likvidnosti, za razliku od otvorenih, što daje veću fleksibilnost menadžeru te se mogu vršiti dugoročna ulaganja, a pozicije koje drži u novcu i novčanim ekvivalentima manje su nego kod otvorenih fondova.

Situacija u Bosni i Hercegovini

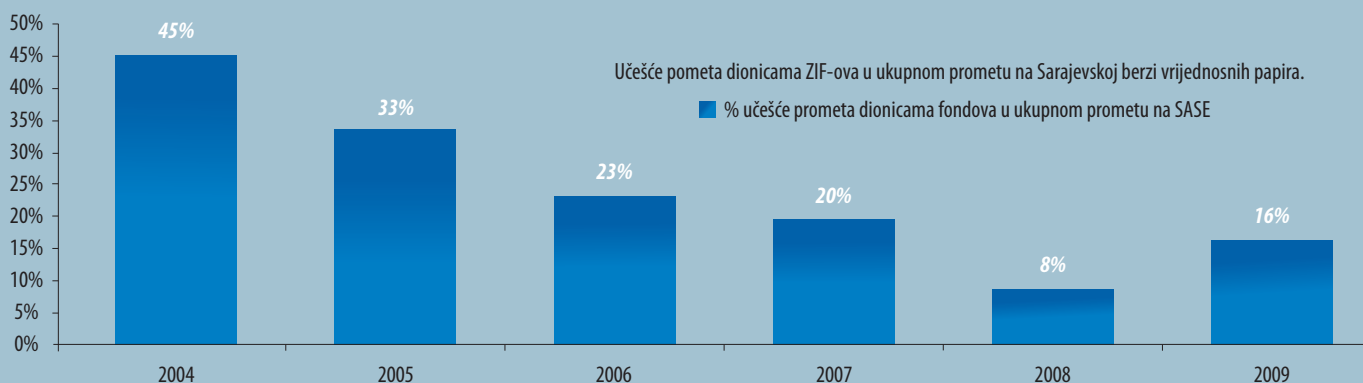
U BiH postoje dvije berze, Sarajevska i Banjalučka. Sarajevska berza vrijednosnih papira osnovana je 2001. godine, a prva trgovina obavljena je godinu dana kasnije.

Osim dionicama kompanija, na SASE se trguje i dionicama jedanaest zatvorenih investicionih fondova, formiranih u procesu privatizacije, dok je industrija otvorenih fondova tek u nastajanju.

Vrijednost berzanskog indeksa BIFX -10, barometra kretanja vrijednosti dionica ZIF-ova na Sarajevskoj berzi, 31. decembra 2009. godine iznosila je 1.839 indeksnih poena što je za 84 % više od bazne vrijednosti indeksa u odnosu na 28. maj 2002. godine. Prosječno učešće prometa dionicama ZIF-ova u ukupnom prometu na SASE u periodu od 2004. do 2009. godine je 24 %.

Dionicama ZIF-ova se trguje na berzi kao i dionicama kompanija, dok se sa udjelima OIF-ova ne trguje na berzi. Kupovina i prodaja udjela vrši se upućivanjem zahtjeva društvu koje upravlja OIF-om, (direktno ili putem ovlaštenih posrednika) koje je obavezno izvršiti prodaju ili otkup udjela.

Ulaganje u udjele OIF-a može stvoriti prinos isključivo rastom vrijednosti udjela u odnosu na inicijalnu/kupovnu vrijednost, dok ulaganje u dionice ZIF-a, pored aprecijacije vrijednosti, može donijeti i prinos u formi dividende kao i kod ostalih dioničkih društava.

ESTABLISH

Savremena rješenja poslovanja

Pripremila: Azra Džigal

Establish, članica ASA grupacije osnovana je s ciljem pružanja podrške u oblasti razvoja informacionih sistema ASA grupaciji, a odnedavno nudi i usluge poslovnog savjetovanja. Kao kompanija koja pruža konsultantske usluge na području Bosne i Hercegovine upošljava mlade stručnjake sa međunarodnim iskustvom koji izuzetno dobro poznaju prilike na lokalnom tržištu. Establish je podijeljen u tri organizacione jedinice: Odjel za poslovno savjetovanje, Sistem, mreža, HW i prodaja IT opreme te ERP i razvoj poslovnih rješenja. Prateći trendove i standarde u oblasti informacionih tehnologija i razvoja softvera, Establish implementira provjereno uspješna tehnološka rješenja te razvija i sopstvena usklađena prema specifičnim potrebama svakog klijenta.

ASA OSIGURANJE

Sigurnost je naj osjećaj

Pripremila: Azra Jahić

Kao jedna od najmlađih članica ASA grupacije, koja djeluje u sastavu finansijske divizije, ASA OSIGURANJE je osnovana u oktobru 2007. godine. Usluge ne-životnog osiguranja poput osiguranja osoba, imovine, vozila i odgovornosti čine kompletnu paletu proizvoda ove kuće. Konkurentno poslovanje ovu kuću usmjerilo je da u paletu svojih proizvoda uvede i uslugu „Osiguranje - produžena garancija za motorna vozila“ koja se primjenjuje nakon isteka garancije proizvođača i može biti i u trajanju do 2 godine ili 100 000 pređenih km. Planovi za budućnost poslovanja ove kuće usmjereni su ka uvođenju penzionog osiguranja kada se steknu zakonski uslovi te životnog osiguranja.

ASA ABANKA LEASING

Naj auto ugovor

Pripremio: Muamer Golubović

Kao članica ASA grupacije, ova lizing kuća osnovana je u maju 2007. godine sa misijom pružanja kvalitetne i profesionalne usluge klijentima na području FBiH. Pružanje usluga ASA Abanka Leasinga odlikuju brzinom i fleksibilnošću rješavanja zahtjeva, bez velikih administrativnih zahtjeva. Finansijski i operativni leasing su usluge koje nudi ova lizing kuća, a odnedavno je uvedena i nova usluga - održavanje voznog parka –flotni menadžment (Fleet management). Pored ovih usluga ASA Abanka Leasing nudi i uslugu finansijskog konsaltinga koja omogućava jednostavnost u procesu kupovine automobila, a ogleda se u obezbjeđenju svih potrebnih informacija o finansiranju na licu mjesta. Zahvaljujući uslugama koje nudi ASA grupacija, ASA Abanka Leasing klijentima može dosta povoljnije i jednostavnije ponuditi jedinstvenu uslugu „Full servis finansiranja“ kroz finansijski i operativni lizing.

Efikasno upravljanje kreditnim rizicima u ASA i Prevent grupacijama

Pripremio: Amir Softić

Rast povećava kompleksnost koja stvara rizike kojima se mora upravljati. U ovom lancu, finansijske institucije mogu tražiti izvore svoje profitabilnosti. Bilo da se radi o ispravno odabranoj strategiji finansiranja segmenata i klijenata sa visokim povratom na uložena sredstva ili da se obezbijede povoljni izvori plasiranja sredstava (depoziti građana i pravnih lica, eksterne kreditne linije i sl.). Isti efekti mogu se postići i adekvatnim monitoringom kreditnog portfolija, kroz obezbjeđenje vanredne naplate potraživanja, očuvanje supstance kapitala i obezbjeđenje prihvatljivog nivoa povrata na investirani kapital.

U tom smislu, procjena primarnog rizika (ocjena boniteta i vjerovatnosti kašnjenja) predstavlja ključni faktor u reduciranju rizika poslovanja. Procjena sekundarnog rizika proizilazi iz potrebe za upravljanjem i monitoringom postojećeg portfolija, te izborom pravilnih strategija diverzifikacije portfolija prema industrijskim granama, vrstama proizvoda i koncentracijama rizika.

Kako bi to uspješno ostvarile, finansijske institucije moraju razviti adekvatnu organizacionu strukturu, implementirati politike, procedure i radne procese, koji se mogu kontrolisati, prilagođavati promjenama i, u konačnici, koji moraju obezbijediti adekvatne alate da informatički podrže uspostavljenu strukturu i procese.

Podaci iz Centralne i Istočne Evrope (CEE), ukazuju da su volumeni neprihodujućeg portfolija (NPL) dosegli rast od 30%, a povećanje broja NPL slučajeva u ukupnom portfoliju nekih bankarskih grupacija u 2009. godini bilo je na nivou od približno 40%.

Ovakvo stanje, uglavnom je nastalo pod uticajem egzogenih faktora (stanje ekonomije), koje se manifestovalo u nesnalaženju menadžmenta u izmijenjenoj upravljačkoj i poslovnoj filozofiji.

Sve ukazuje na značajno smanjenje otplatne sposobnosti, kako stanovništva, tako i realnog sektora, odnosno značajno povećanje vjerovatnosti kašnjenja u otplati, što direktno utiče na profitabilnost poslovanja finansijskih institucija u CEE i reflektuje se na očekvani povrat na investirani kapital.

Upravo zbog ovih pokazatelja, upravljanje rizicima u uslovima finansijske krize, postaje ključni faktor opstanka finansijskih institucija, koji treba inicirati i omogućiti pravodobno preduzimanje odgovarajućih mjera, radi smanjenja kreditnog rizika i povećanja ukupne profitabilnosti poslovanja. U tom smislu, ASA grupacija posebnu pažnju posvećuje razvoju efikasnog sistema i organizacije funkcije upravljanja rizicima, sa ciljem adekvatne zaštite svoje aktive.

U dijelu procjena primarnog rizika (ocjena boniteta i vjerovatnosti kašnjenja), ASA grupacija razvija vlastiti rejting sistema ocjene boniteta i alata u procesu donošenja kvalitetnih poslovnih odluka. Ovi alati i sistem organizacije rizika, u potpunosti će biti usklađeni sa BASEL II standardima. U dijelu procjene kvaliteta aktive i monitoringa, ASA grupacija razvija efikasan sistem procjene primarnih rizika, monitoringa, restrukturiranja i predviđanja. Sistem za određivanje rejtinga ima za cilj ukazati na kreditnu sposobnost klijenta u formi potencijalnog neizvršenja obaveza u okviru perioda od godinu dana, odnosno na vjerovatnost neizvršenja obaveza.

Prema tome, rejting sistem treba zadovoljiti objektivnu i dugoročno održivu ocjenu faktora rizika kroz matematički prikaz mogućnosti neizvršenja obaveza u periodu od godinu dana.

U oblasti primarne procjene rizika fizičkih lica, a za potrebe rada ASA Abanka Leasing društva i ASA Osiguranja, ASA grupacija je razvila scoring sistem za fizička lica, integrisanim u automatizovani sistem evidentiranja, monitoringa i odobravanja rizika.

Sam scoring predstavlja razvijeni sistem bodovanja rizičnosti komitenta i procjene vjerovatnosti kašnjenja u otplati kredita/leasinga i drugih obročnih otplata i ovim sistemom se omogućava standardizacija procesa donošenja objektivnih odluka.

Dotatna vrijednost razvijenog sistema jeste i analiza potencijalnih obaveza komitenata, koje se u većini slučajeva zanemaruju od strane samih finansijskih institucija u BiH.

Jedan od prioriteta Grupacije u oblasti upravljanja rizicima predstavlja razvoj automatski podržanih naplatnih aktivnosti i implementacija monitoring sistema, sa ciljem što boljeg povrata plasiranih sredstava i očuvanja kvaliteta ukupne aktive.

Uspostavljen adekvatan i efikasan monitoring treba inicirati i omogućiti blagovremeno preduzimanje odgovarajućih mjera i aktivnosti radi smanjenja rizika naplate i povećanja ukupne profitabilnosti poslovanja. Iskustva velikih finansijskih grupacija potvrđuju da, u organizacionom smislu, monitoring funkciji nije dat značaj koji realno zaslužuje. Ona se treba pojaviti u ulozi, kako

predlagača strateških odluka, posebno u segmentu definisanja poslovnog odnosa sa klijentima, tako i inicijatora aktivnosti centra za upravljanje lošim potraživanjima i restrukturiranja.

Koncept koji razvijamo funkciju monitoringa čini proaktivnom u pravcu apriori procjene potencijalnih gubitaka, oštećenja i devijacija ukupnog portfolija, ali i detekcije uzroka koji su do toga doveli sa ciljem definisanja novih ili izmijenjenih strategija i politika, te iniciranja mjera za sanaciju i restrukturiranje. Kao koristan instrument u tom procesu, treba poslužiti analiza profitabilnosti portfolija sa izračunom simplificirane dodatne ekonomske vrijednosti na ukupno investirani kapital (Economic Value Added).

Naplatne aktivnosti uspostavljaju se kao permanentna aktivnost, koja ima svoje razlike u zavisnosti od specifičnosti, odnosno vrste klijenata (pravna ili fizička lica).

Ove aktivnosti podržane su adekvatnim informatičkim rješenjima, što ukupan proces naplate čini efikasnijim i bolje kontrolisanim.

Neosporno je da je, u okruženju kakvo je Bosna i Hercegovina i u vremenu kada se pravi efekti recesije tek očekuju, za finansijske institucije došlo krajnje vrijeme da uspostave kvalitetan sistem upravljanja rizicima, sa prvenstvenim ciljem zaštite svoje aktive, izbjegavanja ili reduciranja gubitaka, ali i otvaranja perspektiva daljeg razvoja.

U tom smislu, koncept upravljanja rizicima ASA grupacije predstavlja važan instrument upravljanja profitabilnošću vlastitog poslovanja, i u što smo uvjereni, može biti prihvatljivo rješenje i za druge poslovne subjekte.

Ljudski resursi u finansijskoj diviziji u 2010. godini

Pripremio: Zakir Smailagić

Paralelno sa novim iskušenjima uzrokovanim novom ekonomskom situacijom i dešavanjima na tržištu, započelo je novo razdoblje finansijske divizije ASA grupacije. Ovaj period zahtjeva promjene, dodatni napor, fleksibilnost i apsolutnu podršku svih članica divizije kao i svakog njenog zaposlenika.

Sa stanovišta ljudskih resursa opredjeljenje je jasno:

„Kreiranje uslova u kojima članice finansijske divizije kao i svi njihovi zaposlenici mogu generirati poslovni uspjeh.“

Shodno tome, tim ljudskih resursa će dizajnirati i uz vašu podršku implementirati usluge ljudskih resursa (Human Resources-HR) koje su na nivou HR usluga najvećih svjetskih korporacija. U godini iskušenja koja nam predstoji svaki zaposlenik nam je važan, a individualna i timska motivacija kao i produktivnost vođeni pravilnom krovnom strategijom presudni su faktori za uspjeh.

Neki od HR segmenata će obuhvatiti reviziju procedura, opisa poslova, ankete zadovoljstva, sistema praćenja ličnog učinka kao i reviziju NSP sistema.

ASA® FINANCE
IMPRESSUM 01 NEWSLETTER FEBRUAR 2010

Glavni urednik / Damir Selesković

Pomoćnik urednika / Sergio Ermacora

Saradnici / Emir Somun / Peđa Sarajlić / Azra Osmanbegović / Azra Džigal / Azra Jahić / Muamer Golubović / Amir Softić / Zakir Smailagić

Lektura / Lejla Kapetanović / Euromedia

Grafička obrada / Sanjin Ferušić / Euromedia

ASA Finance d.d. Sarajevo

Adresa / Bulevar Meše Selimovića 16 / 71 000 Sarajevo

Telefon / +387 33 774 783

Web: / www.asa-brokers.ba / www.asa-abanka-leasing.ba / www.asa-osiguranje.ba / www.establish.ba

E-mail / info@asa-brokers.ba / info@asa-abanka-leasing.ba / info@asa-osiguranje.ba / establish@establish.ba